

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Qvi ... Illas Omnes Complectitvr Historias, Qvæ Post Secvndam Sex
Tomorvm Editionem ...

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 ZV 1269

XXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77432)

VITA S. BATHILDIS FRANCORVM REGI-
NAE, SCRIPTA AB EIVS AEQVALI, QVI TAMEN
nomen suum subticuit, nisi fortè librariorum incuria suppressum est.
ex MS. codice monasterij Rubeae Vallis.

PROLOGVS

R

Eligiosa vita viduarum quanto est meritis clarior, tanto est voce celebriori populorum laudabilis: quia dum illa bonae cōuersationis exemplum cæteris tribuit, in laude sua linguas excitat singulorum. Gloriosa igitur vidua & religiosa femina atque optima regina, domina Bathildis vxoris quondam domini Clodouici Francorum regis incliti, virtutes & merita recolentes, redemptorem nostrum Iesum collaudemus, qui in sanctis suis semper mirabilis esse dinoscitur: & non solum per viros viam iustitiae nobis patefecit, verum etiam per foeminas exempla nobis religionis atque cunctis se amantibus ostendit. Deo enim nostro semper cura est de omnibus, & neminem horum vult petire, quos redemit proprio sanguine. Nam sanctos in sanctitate hortatur permanere, & peccatores à malis operibus discedere, ac bonis actibus inhaerere, vt ad caelestem patriam possint peruenire. Quod intelligens venerabilis domina, sollicitè adimplere studuit: erat enim religiosa & Deo multum deuota, & ecclesiarum pauperumque curam gerens, cum magno vigore animi viriliter gubernauit palatium, & irreprehensibiliter regnum moderabatur Francorum, adeo vt ab omnibus pontificibus cunctoque populo regni sui, meritis ipsius exigentibus, miro diligeretur affectu. Cuius praeconium, tam pro sui sanctitate, quam pro sanctorum de eadem cognatione descendentium affinitate, huic paginae sub breuitate inferere dignum duxi.

Pfal. 67.

Deo de salute omnium semper cura est.

al. x propagine

SURIUS

q. d. ber. nobel.

RVIII

5

VITAE HISTORIA.
CAP. V. T. I.

B

BEATA siquidem Bathildis nuper in puellari aetate de partibus transmarinis diuina providentia depraedata, & vili precio sed incomparabili commercio venundata, huc aduenit ipsa preciosa & optima Dei margarita, atque a principe quodam Francorum viroque clarissimo Erchinoaldo, qui tunc palatium gubernabat, dinoscitur esse recepta. In cuius ministerio ipsa adolescens, ita decentissime conuersata est, vt eius honesta conuersatio & admirabilis conditio tam principi quam & omnibus eius ministris complaceret. Erat enim animo benigna & moribus omnibus pudica, sobria, prudens & amabilis, nulli machinans malum. Non leuis in eloquio, non presumptuosa in verbo, sed cuncta opera sua honestissimo moderabatur ingenio. Claro namque sanguine, licet alterius gentis seruiret obsequijs progenita Saxonum demonstrabatur. Erat proinde forma corporis grata, & omni adpectu decora, vultu hilaris & in cessu grauis. Talemque se in omnibus, vt eam decebat, exhibuit, quo praedicto iudici principi gratissimè placeret, & gratiam in oculis eius inueniret: cui instituit, vt sibi pocula porrigeret, & vt pincerna honestissima saepius praefens eius ministerio astaret. De cuius dignitatis gratia nullam habuit extollentiam, sed potius in humilitate fundata, omnibus erat suis confodalibus obediens & amabilis, honore congruo ministrans senioribus, ita vt de eorum pedibus calceamenta detraheret, & ipsa detergeret manibus atque dilueret, aquam quoque ad lauandum afferret, & vestimenta earum festinanter pararet & hoc absque murmure, bono & proprio animo exercebat. Ex qua eius nobili conuersatione, maxima ei inter socias laus atque amor accreuit, & intantum felicem famam promeruit, vt pro matrono quam supradictus Erchinoaldus princeps morte interueniente amiserat, complacuisse denuo eidem principi Bathildem honestissimam virginem in thoro maritali sibi sociare. Quam rem aperte (iam illustrata diuina gratia) virgo beata intelligens, laeenter & studiosè ab eius se subtraxit adpectibus. Cum itaque vocaretur ad principis cubiculum,

Ianna: 26. secundum martyrologia, aliasve 10. 30. Ian.

Egregiada, genus, & patria S. Bathildis Reginae.

for *proprio.

Ab Erchinoaldo in coniugem adopratur.

DE S. BATHILDE REGINA FRANCIAE.

culū, secreto se vt sagax puella abscondit in angulo domatis, & subiecit se vilibus panniculis, vt nemo putaret illic aliquem latere potuisse: atq; vt prudens virgo & astita iam tunc honores vanos fugiens, & humilitatem ac castitatem diligens, tentabat, vt poterat, humanū deuitare torum, quantenus mereretur ad spiritalem caelestemq; peruenire sp̄sūm. Sed & illud proculdubio agebatur diuina prouidentia, vt princeps eadem tūc quaesitam minimē inueniret, quatenus, ad cōiugium sibi aliam sociaret. At postquam idē dux alteri nupsit, tandem Bathildis puella quaesita & inuenta, sed à prædicto principe minimē est contracta. Nutu diuino factum esse creditur, vt, quæ principis nuptias deuiterat, postea Clodoueu Dagoberti quōdam regis filium in * coniugium acciperet, & merito humilitatis ad altiorē gradum eā atolleret. In quo diuina dispensatio eandē honorare decreuerat, vt, dum regis ministrū contēpserat, ad regis copulā perueniret, atq; ex ipsa regalis progenies procederet. Quod idē peractū est, sicut omnibus patet, vt ipsa, quæ erat ex regali progenie, regiā sumeret copulā, regalēq; gigneret sobolē. At ipsa, collata sibi à Deo prouidentia gratia, vigilanti studio & regi obtemperabat vt domino, & principibus se ostendebat vt matrē, sacerdotibus vt filiā, iuuenibus siue adolescentibus vt piā nutricem: eratq; amabilis omnibus, diligēs sacerdotēs, vt patres, monachos, vt fratres, pauperes, vt domesticos: peregrinos, vt filios (quia & ipsa peregrina fuerat) amplectebatur. Viduis, orphanis & pupillis subsidia vitæ ministrabat, & omnibus omnino debilibus opē ferebat. Iuuenes quoq; ad religiosa studia exercēda semper commonebat, ac regi humiliter assidueque pro ecclesijs, & pauperibus suggerēbat. Iam enim sub seculari habitu Christo militare cupiēs, frequentabat orationē, quotidie commendans se cum lachrymis Christo Regi caelesti. Cui ipse rex pius consulens iuxta suam & deuotionem eius, vt plenius hæc, quæ mente conceperat perficeret: venabilem virum Genesium Abbatem ad subleuamē ac supplementum adiutorij contulit. Per cuius manus ministrās ipsa sacerdotibus & pauperibus, pascebat ipsa egenos, & iudebat vestibus nudos, studiosēque sepeliri ordinabat mortuos. Dirigebat quoque per ipsum ad cœnobio virorum & sacrarum virginum auri vel argenti non modica pondera. Quæ omnia isdem Dei famulus Genesius, qui postea Christo largiente Lugduno Galliæ est ordinatus Episcopus, suscipiebat: tunc enim in palatio Francorum erat assiduus. Per ipsum siquidem, vt diximus, ipsa beata mater Bathildis vnā cum regis Clodouici imperio, de cuius prosperitate & sanitate indeficienter sollicita erat, suggerente etiam prædicto Dei famulo, multis pauperibus loca per diuersa pro vita regis largissimam distribuēbat elemosynam.

C A P. II.

Interea dominus rex Clodoueus vir eius, gratia euocātē diuina, xvij. regni sui anno rebus exēptis humanis migravit à seculo: relictaq; sobole filiorū cum matre, suscepit illic filius eius Lotharius rex, Francorū regimen. Et suffragantibus præcellentissimis principibus Chroberto Episcopo Parisiaco, & domino Audoeno Rothomagensi, seu Ebroino maiore domūs cum reliquis senioribus vel cæteris quam plurimis regni honorem quærentibus, ad regimen Francorū in pace constituitur. Austrasij quoque pacifico ordine, faciente domina Bathilda, (per consiliū quidem seniorum) receperunt filium eius Childericum regem in Austrasiam, factique sunt Burgundiones & Franci ex illo tempore vniti. Et credimus quia, Deo gubernante, iuxta dominæ Bathildis magnam fidem accidit, vt ipsa tria regna, quæ antea distuldebant discordia, tunc inter se tenerent pacis concordiam.

C A P. III.

Factū est præterea per eā nutu Dei, exhortatibus sacerdotibus, vt hæresis Simoniacæ, quæ prauo vsu maculabat tūc Ecclesiā Dei, (dando scilicet contra instituta Canonū pro adipiscēdis & cōferendis episcopatus vel presbyteratus seu reliquorū ordinū gradibus præmiorū munera) à catholicis viris pelleretur penitus, & hoc impiū nefas prohiberetur, nè vllus præsul pro percipiēdis vel dādis sacris gradibus daret aliquid aut acciperet. Ordinavit etiam immo per eā Dominus, vt & alia pessima cōsuetudo cessaret, pro qua multo plures homines filios suos magis mori quā nutrire optabāt, dum de eis videbāt exactiones fieri. publica; , ex antiqua cōsuetudine, mala vrgebātur accipere, vnde grauissimū rerum suarū pariebatur damnum. Quam nequissimē cupiditatis avaritiā ipsa pietate plena pro mercede æternæ retributionis prohibuit, & vt in perpetuum seruaretur legibus tradidit: ex quo facto co-

d piofa.

37
Abscondit se, ne fiat eius vxor.

al. x. coniugem.
Clodouæ
2 Rex eam ducit vxor.

Vacat misericordiar operibus.

S. Genesius Lugdun. Archiepiscopus.

Istius S. Audoeni vita habetur 4 Tomo, 24. Augusti.

Meritis S. Bathildis pax redditur Fræcis.

Damnat Simoniacos & Gie-zitas.

Odit omnia avaritiam.

Quantum pro costruendis monasterijs concesserit diuitiarū.

Construit Calēse monasterium.

Nō vult vt bona monasterij quouis modo alienentur.

SURIUS

q. d. ber-
nover

RVIII

5

piofa merces valde à Domino reddita ei manet. Quis enim valet enarrare, quanta & quam magna comoda per religiosorum coenobia virorum & sacrarum virginum largiendo integra praedia, & sylvarum aditus ad cellulas seu monasteria construenda concessit? Cui etiam non videbatur liberalitas magnarum rerum quas per diuersa coenobia conferebat ad votum sui desiderij esse sufficiens, si non & ipsa inter ceteras & peculiares Dei casas monasterium construeret, quod caelum esset adspiciens. Pro qua re iam quasi pelagus seculi calcas, coenobium Kale sanctimonialium virginum in pago Parisiaco, vnde circumfluente Matronae fluminis decemissime edificauit. Quae locum villis affluentiis & quampluribus cum earum redditibus amplificauit & exornauit, & in potestate sub religione ibidem viuendum sacrarum virginum tradidit: quarum quidem vocabula propter tardum quorundam legentium reticui. Illud vero inferere curauit, quod rectoribus eiusdem loci valde timendum est. Nam preceptum super ijs constituit, & manibus proprijs ac filiorum consignauit, ac regum sigillo roborauit: In quo testamento interminata est per inuocationem sanctae Trinitatis & diei tremendi iudicij, vt nemper succedentia tempora rector quilibet eiusdem loci quicquam de ijs villis, quas in usus diuersos eiusdem coenobij habitantium contulerat, subtraheret, aut beneficarios exinde haberet: quod si fecisset, poenis infernalibus cum Iuda traditore nequissimo & cupidissimo afflictus sine fine puniretur. Ipsum quoque testamentum, quicquid in archiuo eiusdem ecclesiae reperiret. In hoc etiam coenobio venerabilem religiosamque valde Dei famulam Bertiliam, quam ex monasterio Iodro euocauerat, in locum matris primam constituit. Vbi & ipsa acceptabilis Deo & electa margarita Bathildis deinde conuersari sub integrae religionis regula, & in pace quiescere decreuit, quod in veritate, prout tempus postea permisit, deuota voluntate compleuit.

CAP. IIII.

Psal. 67.

Omni uolenti bonum Deus administrator est.

Prater eundem quoque non est, quia ad laudem Dei pertinet quicquid in sanctis suis & electis mirabiliter operatur, sicut scriptura dicit: Mirabilis Deus in sanctis suis. Cuius quidem Spiritus paracletus est cooperator interiorum per bonam uoluntatem, dando praecipua vitae aeternae, ut scriptum est: Omni uolenti bonum Deus cooperator est & administrator. Quod utique in ista sacra & clarissima, uide sermo agitur, domina Bathilde ueraciter ac liquido claret ostensum. Vt enim uerba loquamur, neque nostra neque cuiuslibet, ut arbitror, lingua, omnia eius, quae operata est, bona, in consolationibus pauperum, in aedificijs & adiutorijs ecclesiarum Dei, in opportunitatibus omnium indigentium, uel qualia aut quanta in incommoditatibus commoda exhibuerit, enarrare ualet.

CAP. V.

Extruit Corbionense monasterium. Theodofredus primus Abbas Corbionensis.

2. Cor. 9.

Matth. 6.

Nec illud etiam est reticendum inter praecipua quae fecit, quod monasterium, cuius uocabulum est Corbeya in pago Ambianensi suo opere fundotenus struxit, ac deuotum gregem monachorum inibi esse constituit. Vbi & venerabilis uir dominus Theodofredus nunc Episcopus, tunc uero Abbas magno gregi fratrum praefuit, quem de Luxouio monasterio praefata domina Bathildis à reuerendissimo uero Uualberto Abbate experituit, & ad praedictum fratrum coenobium condirexit. Ipsum autem monasterium sicut à fundamento, ita uillis & praedijs omnibusque sumptuum necessitatibus fundauit & ornauit. Quo in loco eius memoria, ut decet, uenerabiliter recolitur, atque laus eius, quando in hac ualle plorationis spiritus humanos rexit artus, canetur. Domino etiam Philiberto Gemmeticensis monasterij Abbati, magno & religioso uiro, syluam magnam ex fisco, ubi ipsum coenobium fratrum situm est, magnaue munera & partus de fisco dominico ad ipsum monasterium construendum concessit. Multa quoque talenta argenti uel auri domino Laygoberto Corbionensis monasterij Abbati cum uillam quadam, cuius uocabulum à memoria recessit, ad opus seruorum Dei illic habitantium contulit. Sed & ipsum regale, quo cingebatur, cingulum à sacris lumbis abstulit, fratribusque in eleemosynam dedit, totum hoc agens & dispensans benigno animo & hilari, sciens scriptum: Quia hilarem datorem diligit Deus. Tante ipsa beata anima thesaurizabat sibi ex terrenis pecunijs thesaurum in caelo, ubi fur non appropriat, nec tinea demolitur. Similiter & ad Fontinellam & Locum quodam plura concessit beneficiorum compendia. Ad Luxouium etiam & ad reliqua Burgundiae monasteria uillas per plures ad integrum concessit; & pecuniam innumerabilem direxit. Ad Iorum quoque monasterium, uide sacras uirgines cum praefata

DE S. BATHILDE REGINA FRANCIÆ.

39

præfata domina Bertilia Abbatisſa ad cœnobium Kalenſe direxit & accerſiuit, villam nouam ſitam in pago * Vermadefi cum pluribus alijs muneribus, quibus ipſam locum honorauit & ditauit, deuotè contulit. Monaſterij quoque ſanctæ Faræ non immemor fuit: quia villam quandam cum ſepè datis muneribus ac largiſſimis donis eidem delegauit. Ad baſilicas, necnō & eccleſias, ſeu ad monaſteria ſanctorum uirorum ſacrarumque uirginum Pariſiacæ urbis villas laudabiles ac multas condonauit, & muneribus plurimis amplificauit. Sed, ut diximus, enarrare nō ualemus vel media dicere per ſingula, quæ ipſa Dei cultrix & amatrix in omnibus, ꝑut potuit, perfecit bona. Nunquā ab ea deſiuit bonum, quia Deum amat ac ſummo ſtudio diligebat illum.

for. * Viro mandenſi.

Multas uillas, ſyluas, & prædia monaſterij cōſert.

CAP. VI.

Raterire uerò non debemus, quòd per præcipuas ſanctorum baſilicas, almi ſcilicet Dionyſij, & diui Germani, beati Medardi, ſancti Petri, ac domini Aniani, & ſancti Martini, uel ubicunquè eius potuit diuoſci notitia, pontificibus ſeu abbatibus ſuadendo pro zelo Dei præcepit, & epiſtolas eis direxit, ut ſub ſancto Regulari ordine fratres in ipſis ſanctis locis cōſiſtentes caſtè & ſobriè uiuere facerent. Et ut in hoc libètiùs acquieſcerent, priuilegium eis religionis firmari à filiis fecit, & immunitates conceſſit, ut meliùs eos delectaret pro rege, & pace, ſummi Regis Chriſti clementiam exorare.

Præcipit ut regularis diſciplina in monaſterijſ ſeruetur.

CAP. VII.

Illud etiam cōmemorandum eſt, quòd ad mercedis eius cumulum pertinet: quia captiuos homines Chriſtianos uèdere prohibuit. Deditque præceptiones per ſingularium urbium regiones, ut nullus in regno Francorum captiuum hominem Chriſtianum penitus in aliud regnum tranſmitteret. Dato etiā iuſtæ remunerationis precio plurimos captiuos redimi præcepit, & quosdā liberos relaxauit, quosdā uerò cum religionis habitu ſub regula in monaſteria tranſmiſit. Præcipuè autē de gente ſua uiros & puellas, quas ipſa nutrierat, ſicut ſemetipſam Deo commendauit, & cœnobialem uitam ducere inſtituit. Quantos autem, maximè domeſticos, de utroque ſexu blandièdo inducere potuit, eos per ſancta monaſteria commendauit, & ut proſe, uiroque deſuncto, ac filiorum ſalute, necnon & regni pace, piū Dominum exorarent, præcepit. Tantam enim gratiam diuina clementia eidem conceſſit, ut ſuaſione proficua, & eruditione magnifica multos à ſeculi uanitate depreſſos abſtraheret & ſub iugo Chriſti, quod leue eſt, ſupponeret. Et uerè adoprabat illa claritate ſui, quam angelus Danieli de iuſtitiæ eruditoribus dixit: Quoniam qui erudiunt multos ad prudentiam, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.

benignitas eius erga captiuos.

Multos ſeculo euocatos, monaſterijſ offerret. Matth. II. Dan. 12.

CAP. VIII.

Baſilicas quineriā ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli Romæ poſitas, propter Beorum amorem, decètiſſimè muneribus honorauit: ſed & Romanis reclusis & pauperibus ſapiètiſſima dona direxit. Creſcebat enim quotidie eius ſancta deuotio, & omnimodis ſatagebat ut cœnobialè uitam in monaſterio, quod ipſa edificauerat, duceret: & ut animo, ita & corpore ibidem ſubſiſtere potuiſſet. Sed primores & proceres Francorum diſſerebant, maximè quia eius ſapientia palatium regebatur, & pro ſua ſancta conuerſatione ab omnibus amabatur. Quodque uotum minimè adimplere permiſiſſent, niſi cōmotio quædā accidiffet de miſero Sigebardo Epifcopo, cuius ſuperbia inter Fracos meruit mortis ruinam. Exinde ergo orta cōtentione, dum ipſum contra uolūtatem eius indiſcuſſum, & cōtra legem interfecerunt, metuentes ne hoc ipſa beata regina contra eos prauiter feriret, ac tale malum tatum. que ne ſas uindicare uellet, quod antea amore temporalis fieri non permittebant, iam timore legis iudicialis percuſſi, ut deſiderium opratum perficeret, ſuadebant. Et fortaſe dubium non eſt, quòd hoc callidè & nō bono animo ipſi principes permiſerunt: at tamen ipſa domina, Dei gratia illuſtrata, conſiderabat quòd hoc non tam eorum conſilij, quam Dei fuiſſet diſpenſatione factum, quatenus eius ſancta deuotio per quam libet occaſionem Chriſto gubernante eſſet adimpleta. Deducta igitur ab aliquibus ſeniorum principibus, uenit ad præſatum monaſterium diuè ſideratum Kalam, ibique ab ipſis ſanctimonialibus, ut decebat, honorificè & ſatis admirabiliter in congregatione recepta, gratias egit Deo omnipotenti, qui eam ſub umbra protectionis ſuæ ſuſceperat, & ad portum ſuæ uoluntatis perduxerat. Habuit interea non modicam contra eas querelam quas ipſa dulciter enutrierat: qua pro cauſa, falſo ipſe eam habebant ſuſpectam, uel etiam pro bonis mala ea re-

Sigebardi, Epifcopi caedes.

S. bathildis fit monialis in ſuo Calch monaſterio.

Charitas & obedientia eius.

Humilitas.

Matth. 20.

Oratio.

Rom. 12.

Act. 4.

Infirmatur.

Omibus præbet sanctæ vitæ & conuersionis exemplum.

1. Tim. 3.

Affectus eius erga pauperes & hospites.

Visio eius ante mortem.

Nō vult ut visio careris fororibus manifestetur.

SURIUS

q. ber. nober. RVIII 5

pendere tentabant. Sed & hoc conferens cū sacerdotibus, citius eis clementer cant. Et indulgit, & vt ei econtra ipse eandem commotionem indulgerent supplicauit. Atq; hic postmodum pacis amor inter ipsas, Domino largiente, plenissime restitutus fuit & permansit. At verò ipsa beata mater, pijsimo affectu diligebat forores vt proprias filias, & sancta, quam sibi præfecerat, Abbatissa obediens vt matri, omnibusque, vt non dicam domina, sed sicut sagax ancillula, sancta deuotione ministrum obsequij exhibuit. Itā autem humilitatis magnæ forti animo omnibus ministrabat exemplū, vt ipsa quoq; in officio coquinæ ministraret fororibus, ipsa munditias omnes faceret, & quod maius dicam, ipsa purissima margarita inquinamenta stercore proprijs manibus mundaret. Quæ quidem cum gaudio, & læto periciebat animo tam humile seruitutis obsequium pro Domino, quē nouerat dixisset. Non veni ministrari, sed ministrare. Quis enim crederet quod sublimitas tantepotentie itā vilissimis administraret rebus, nisi ei hoc magnus Christi omnimodocōcessisset amor? Insistebat itaq; assidue orationi deuota, cum lachrymis: & diuinam lectionem sapius frequentabat: consolationem continuā per sanctam exhortationem & frequentem visitationem infirmis impendebat. Studio enim charitatis cū dolentibus dolebat, & cum gaudentibus gaudebat, ac pro debilibus & infirmis, vt consolationis subsidium animæ & corporis eis administraretur, sepiissime dominæ Abbatissæ humiliter suggerebat. Cuius petitioni ipsa, vt pia mater, admirabiliter cuncta præstabat: quia reuera erat eis secundum Apostolicā institutionē cor vnum & anima vna diligebant enim se inuicem tenerē & plenissimo in Christo amore.

CAP. IX.

Coepit interea ipsa domina Bathildis corpore infirmari, & viscerum incisione, pessimo infirmitatis vitio (quod medici Ileos vocāt) grauiter laborare. Et nisi medicorum peritia ad studium subuenisset, penē defecisset. Attamē, licet per tenera membra vi doloris torqueretur, semper cælesti medico, qui subuenit in tribulatione laborantibus, sancta & pura conscientia gratias non cessabat agere, à quo fidenti animo credebatur præmia æterna percipere. Atq; semetipsam præbens omnibus humilitatis magnæ exemplum, studebat fororibus formā pietatis, subiectionis & humilitatis ostendere, conferens sæpē cum matre monasterij, vt regē & reginam siue proceres cum digno honore eulogiorū obsequijs visitaret: quatenus, sicut eccentissimum erat, ipsa domus Dei, bonam famā, quam acceperat, nō amitteret. amplius semper in affectu charitatis cū omnibus amicis, ac validius in Dei nomine & proximi dilectione permaneret, vt scriptum est: Oporteret & testimonium habere bonum ab his qui foris sunt. Præcipue autem pauperum curam & hospitium summo studio, pro misericordia & dilectione prædictam matrem cōmonebat habere. Pro Christi verò nomine salutis monita ipsa suscipiebat, & alacri & bono animo, quæcunq; ei iniungebantur, omnia adimplebat. Sicq; in talibus, secundum quod ei a sepe memorāda domina Bathilde suafum est, quandiu præfata domina Bertilia Abbatissa vixit, adimplere nō cessauit, relinquens posteris exemplum, vt memoria eius maneret in seculum seculi, & nomen eius exaltaretur in gloria.

CAP. X.

Gitur appropinquante dominæ Bathildis obitu, visio præclara, & ei conueniens fuit ostēsa. Scala siquidem recta videbatur ad stare ante altare sanctæ Mariæ, cuius culmen cælos cōtingebat, & quasi Angelos Dei benignè comitantes, cum ipsis eadem sancta Bathildis secreta cælestia sese penetrare conspexit. Verè beata, cuius itineri Angeli comites erant. Ecce scala, quam (dum viueret) erexit in cælum: ecce focij angeli, quos, bonis operibus in hærendo, acquisiuit amicos: ecce gradus scalæ, quibus transcēsis, peruenit ad Christum diu desideratum, qui ascendit super oēs cælos. Ex hac ergo reuelatione patēter datur intelligi, qd sublimia eius merita, videlicet patientia & humilitas, cetera que, quas toto animo dilexerat, virtutes eā ad celsitudinē æterni Regis, & ad præmij coronā citius remunerandam perducturæ erant. Quia ipsa sancta mater comperta visione, cognouit se quantocyus à corpore esse migraturam, & illuc, vbi iam olim thesaurum recōdiderat optimum, esse peruenituram. Hoc verò sileri à fororibus, quæ conscientia huius mirabilis visionis fuerant, præcepit, nec matri monasterij vel cuique forori hæc visio manifestaretur, nē nimia tristitia deficerent, donc euocatio diuina animam eius sanctam à corpore susciperet. Inter hæc iraque gaudia posita, pia & alacri mente magis ac magis infisteret

inistere precibus cepit, & semetipfam cum cordis contritione humiliter caelesti regi Domino Iesu Christo commendare attentius nō destitit. Occultabat autem, in quantum poterat, vim doloris, sed exhortabatur & cōsolabatur dominam Bertiliam reliquasque sorores, edocens se aliquantulum ab infirmitate, quia nimium grauabatur, conualescere, dissimulans futuram, vt poterat, tristitiam, quæ postea ipsa, quæ de vita eius confortabantur, subito & insperatè aduenit. Cumque iam ipsa felix & sancta mater corporis sui sensisset sinē esse soluendum, ilicò mentem sanctam (sicut semper solita) cum manibus & oculis ad cælū erigens, conditorē suam animā, quā creauit, vt ipse reciperet, orauit: nē de ea gauderet inimicus, qui omnibus bona volentibus semper est infestus. Gregem quoque eiusdem sancti cœnobij vt ipse æternus pater à faucibus rugientis leonis erueret deprecabatur, & vt fluxus & fluctus labentis seculi impolluto calle transfret, exorauit: quatenus vasa, quæ fibi sacrauerat, à sordidissimis draconis squamis erepta, munda & immaculata mundis Angelis, quibus castitas semper amica est, coaptaret. Certa denique facta de beatæ retributionis præmijs, virtute qua potuit prohibuit sibi assistentes nē alijs foribus foris degentibus hæc innotescerent, sed neque dominæ Abbatisæ, quæ valde infirmitate grauabatur, nē fortè mole magnitudinis tristitiæ absorpta, vita simul & corpore periclitaretur.

CAP. XI.

Habebat præterea ipsa domina Bathildis quandam infantulam, quam ex fonte sacri baptismatis susceperat: supra quam apud misericordiam altissimi fudit preces, quatenus eandem ipse ante se reciperet, ipsaque eam infantulam tumulari careret. Quod & celeriter obtinuit. Nam eadem hora anima infantulæ à corpore exiit, & vt beata Bathildis postlauerat, ad tumulum præcessit. Post hæc consignas se confidenter, & pios oculos ac sanctas manus ad cælum eleuans, sanctā illam animam à corporis vinculo in pace resoluit. Statim autem diuinus splendor in ipso cubiculo clarissimè coruscavit, & cum ipso lumine ab angelorum choro (obui, ante sibi fidelissimo amico Genesio scilicet Episcopo, qui visus est adstantibus inter agmina angelorum) gloriosa & sancta illa anima accepta, atque, vt magnum eius exigebat meritum, remigio alarum eorumdem Angelorum ac manibus in cælum eleuata, gaudet sine fine, cum electis & sanctis omnibus mansura. Paulisper autem sorores quæ aderant, quæque talibus diuinis mysterijs intererant, doloris gemitum cum repressione lachrymarum, vt ipsa iusserat, silentio conticuerunt, & tantum sacerdotibus, qui eius beatissimam animam, licet eam haberet receptam, Domino commendarent, secretò denunciauerunt. Cuius sanctum obitum contumuo venerabilis Abbatisa Bertilia & cuncta congregatio cognoscentes cum magno fietu requirere cœperunt, redarguendo quòd eis cognitus non fuisset exitus tantæ matris, tamque beatæ animæ hora, vt & ipsa ipsi mysterijs interessent, quibus illa se dicebat cum participatione luminis & claritate Angelorum præsentem fuisse. Dolebant quoque grauatè gemitu, quòd non quasi immutata, sed tanquam rapta fuisset ab eis desiderabilis gemma omnibusque gratissima. Omnesque obstupefactæ, pariter sunt prostrate super humū ilicò, & multis ibi profusis lachrymis cum immenso doloris gemitu, Domino gratias agentes & cum collaudantes, commendauerunt eius sanctam animam ipsi Regi Christo: quatenus isdem quem deuotè dilexerat, in consortio suæ matris sanctæ Virginis Mariæ, cui corde & opere ea seruierat, ac in collegio sanctorū omnium, quos honorauerat, sociaret. Sicque, vt decentissimum erat, excubias condignas agentes, in ecclesia sanctæ Crucis, quam ipsa à fundamentis extruxerat, corpus beatissimū posuerunt, & merito honore summaque reuerentia ibidem sepeliērunt. Tunc venerabilis Bertilia Abbatisa studio pietatis sollicita, mādauit sanctis sacerdotibus vndiq; vicinis, vt eius sancta memoria in sacris orationibus siue oblationibus esset assidue faciendā, quæ nunc vsque locis in diuersis condignè celebratur. Reliquit ergo sanctū sequentibus exemplū humilitatis & patientiæ, mansuetudinis & plenissimæ dilectionis studiū, immoq; infinitæ charitatis & misericordiæ bonū, astutiam vigiliamq; prudentiæ, confessionē puritatis & cordis contritionē. Docuit quoque, vt nullus temerè vel præsumptuosè aliquid definit, sed omnia cum cōsilio esse faciendā, temperato & rationabili sermone discretionis, sciens scriptū: Omnia fac cum consilio, & post factū nō pœnitebis. Hanc bonitatis regulā consodalibus, & exemplum beatis reliquit matribus, pro quibus exempli

Oratio eius
sub mortēCastitas
Angelis
amica,Sanctā ef.
fiat animāAb Ange.
lis in cæ.
lum de-
fertur co-
mitante S.
Genesio
Lugdunēsi
Episcopo.Sepelitur
in ecclesia
S. Crucis
quæ viuens
extruxeratQuæ postea
vite exē-
pla relique-
rit.

Eccli. 32.

empli sancti virtutibus, recepit magni pramij à Domino sibi repositam coronam.
CAP. XII.

Miracula ad sacrum sepulcrum eius.

Igitur ad celebranda fidelibus sublimia eius, ad sacrum (vbi eius membra quiescunt) sepulcrum, plura per suam famulam efficit Deus miracula, ita vt quicquid inibi febre correptus, aut à dæmone vexatus, vel dolore dentium contritus, seu aliarum infirmitatum laqueo depressus, cum fide accesserit, ilico per diuinam virtutem & eius sanctam intercessionem, depulsa qualibet morbi peste, sanus & incolumis in Dei nomine exinde redeat: quod nuper in quodam puero manifestum esse costat. Veniens nanque ex partibus Prouinciæ quidam venerabilis vir Lendeganus Episcopus, amicus familiarissimus monasterij Calensis, eius puerum ita familiarissimus dæmon arripuit, vt contineri à socijs nullatenus posset, nisi eius pedes manus, que nodis tenacissimis colligarètur: quia ob nimiam fauitiæ duritiã omnes, quos contingere poterat, dentibus & vngulis dilaniabat. Qui dum ad locum sacri sepulcri, sociorum manibus fuisset delatus, atque in pavementum proiectus quasi semiuivus, conterritus ilico pauore diuino fauissimus dæmon obrigit, atque contuit, ac Dei virtute per intercessionem beatæ Bathildis protinus fugatus ab eo discessit. Et erigens se statim puer atque consignans, & Deo gratias agens, incolumis ad dominum suum sociosque reuertitur. Et quem antea verebantur, nè eos moribus attrèctaret, iam amplexibus adstringunt dulcibus, & vitæ restitutum gaudent.

Dæmoniacus curatur.

Comparatio ipsius ad alias sanctas reginas eiusdem cognationis.

CAP. XIII.

al. * Crotildem. De Crotilde Regina, lege Vita S. Kemigij Tom. I fo. 295, secundæ additionis.

Recolimus quidem in Francorum regno nobiles & Dei cultrices quasdam fuisse reginas, * Clothildem scilicet neptem Gundebaldi Regis, atque magni & antiqui Clodouei Regis coniugem, quæ ita eundem paganissimum veris inlustris exhortationibus, vt vota mentis intentione ad cultum se Christianæ religionis, feruente fidei calore, conuerteret. Et nõ solum ipsum, sed etiam diuina gratia adiuta, plurimos Francorum proceres traxit ad Christi cognitionem & ad catholicæ fidei dilectionem. Ecclesiam quoque in honorem sancti Petri, vbi religio monalici ordinis vigeret, Parisijs fecit: necnon cœnobium in honore sancti Georgij, sacrarum virginũ in Kala prima cõstruxit. Quod postea (quia ambitus ecclesiæ strictior erat ad capiendũ plurimum gregem sanctimonialium) à sæpè memoranda domina Bathilde euersum est, & basilica pergradi spatio amplitudinis cõstructa. Cuius mediũ altare in honore sanctæ Crucis, atque illud in parte dextera in honore sancti Georgij, quod verò ad leuam est, in veneratione sancti Stephani protomartyris titulatur consecratum. Alia etiam quamplurima pro mercede æternæ remuneratiõnis in honore sanctorum condidit loca, & muneribus plurimis ditauit. Parique modo de Vltrogotha fertur regina, Childeberdi videlicet Christianissimi regis coniuge, eo quod nutrix fuisset orphanorum, consolatrix pupillorum, sustentrix pauperum & Dei seruorum atque adiutrix fidelium monachorum. Rectè quoque & illud prædicatur memorabile factũ sanctæ & venerabilis Radegundis reginæ. Lotharij quondam anterioris regis, quam tanta sancti Spiritus succederat gratia, vt viuum relinqueret coniugem, & se Christo Domino sub sacro velamine consecraret, multa que alia, quæ in actibus eius leguntur, perageret. Sed quamquam illud considerare libeat, quod ab ipsis sceminis sanctis actum est, sum moperè tamẽ nobis ad sanctam matrem dominam Bathildem, quæ nostris effulsit temporibus, necnon & ad eius merita gloriosa, quæ ipsi ab ea gesta nouimus & vidimus, recurrendum est. De quibus hic quidem pauca de pluribus commemorauimus, per quæ non putamus eam inferiorem meritis fuisse illis prioribus, sed multo magis in sanctis studijs & bonis operibus eas præcessisse cognouimus, quæ post multa memoranda que gessit opera, euangelicæ perfectionis adimpleuit mandata. Despexit mundum & concupiscentias eius, contriuit diabolum & pompas eius, sequuta est Christum & præcepta eius. Sicque verè monacha sub integra religione beatam vitam feliciter consummauit, atque * tertio Calendas Februarias terrena deserens & caelestia appetens, animã beatam benigno Iesu, qui eam dederat, mundam & immaculatã re-signauit, humataque in pace requiescit in Kala monasterio, & regnat in perpetua iucunditate cum Domino, non immemor, vt credimus, suorum fidelium, qui eius cupiunt veraciter attollere præconiũ. Nos verò & si non ita vt debuimus, saltem

Obijt 3. Calendas Februarias.

SURIUS

g. ber
n. ober
RVIII
5

tem vt potuimus, vestrum imperiū adimplere curauimus. Imperitiæ sermonis indulgentiam date, & pro culpis negligentiarum cum charitate Deum exorate. Nos ergo, qui ad huc mole ergastuli carnis pressi, ac multiplici scelerum pondere prægrauati, & in huius seculi labentis fluctibus vagamur ambigui, eius suffragia pia de uotione poscimus assidui, vt pro nobis apud misericordē Dominū intercedere dignetur: quatenus absolutos omni labe criminum perducatur pro sua pietate ad cæleste regnum, vbi est gloria indeficiens, perpetua pax lumen sempiternum cum Patre & filio & Spiritu sancto, quæ preparauit ijs qui diligunt eum, Amen.

VITA GENTILIS SANTISSIMÆ MULIERIS
RAVENNATIS, EX HIERONYMI RVBEI VIRI DO.

*Hisimi de gestis Rauennatum libro nono. quæ virum à Paulo tertio, catalogo
sanctorum sit adscripta, compertum non habeo.*

SV B id tempus, quo ab Clemente septimo Cæsaris signi 28. Ianua:
pompa coronā Bononiæ accepit Augustalem, Rauennæ
Gentilis decessit, Thomæ lusti aurificis Veronensis filia, Ra
uennæ, ex Rauennati mulier nata: quæ cum admodum fa
miliariter & frequēter Margaritæ, de qua supra docuimus
cōsuetudine fuisset vsa, maximam sanctitatis opinionem
contraxerat, aucta in dies vita innocenter sanctæque agen
da. Maritum habuit Iacobum Pianellam Venetum, su
torem: ex quo genuit filios aliquot, Leonemq; præsertim
qui sacerdos fuit. eo autem per sancto genere viuendi, mariti odium ita vehemens
sibi conflauit, vt ab illo non modo verbis asperis, contumiliæque plenissimis, sed fa
ctis acerbis, publicisque calumnijs, ac verberibus multis, sæpissimè in ingentes ca
lamitates præcipitaretur: quas tamen ea animi moderatione, itaque tranquil
lè semper tulit, vt Margaritæ magistræ, omnia diuinitus cognoscenti, atque quo
modo se haberet sciscitanti, responderet: habere se multo melius, quàm merere
tur. Quo factum est, vt assiduus à Deo precibus tandem aliquando mariti in
melius cōmutatos mores impetrauerit. Tanta fuit in eos, qui illam iniurijs igno
minijsque afficientes, multi semper fuisse, bonitate & beneficentia, vt prima illos
ad iram odiumque deponendum, conciliandamque inter se concordiam, blan
dis verbis inuitaret. Egentes maxima semper misericordia prosequens, cum postu
lantibus præbere non posset, (paupertatem enim amabat & sectabatur) illachry
mans mirifico simul afficiebatur dolore. Plurimis sanitate corporis, admirabi
li euentu, precibus à Deo impetrauit: animique curas & molestias sermone le
uauit. Cogitationes, intimosque animi sensus, Deo indicante cognoscebat: vt
locupletissimi testes accesserent Antonius Monuetulus, & Zacharias Pedercinus:
dum iussu Pauli tertij Pontificis, anno sesquimillesimo trigesimo septimo, mense
Maio, Ioannes Franciscus Petitus, Rauennæ Moderator, de huius & Margaritæ
vita, miraculisque (vt supra memorauimus) quæstionem habuit: in qua Paulus
Vegius Rauennas, Episcopus Casensis, se Margaritæ & Gentilis precibus, cum iam
ad cælestis vitæ præmia vocatæ essent, animi tranquillitatem, corporisque sanita
tem, ex grauissimis morbis sæpius obtinuisse, scribit. Plures etiam ex Canonicis re
gularibus Lateranensibus, vt Scraphinus Acetus Firmanus, (qui de harum sanctif
simarum mulierum vita libellum, typis excusum, edidit) Michael Foro Cornelia
nus, & Marcus Antonius Venetus, Gentilis rogatu ac precibus, summas à Deo vir
tutes, ipsamque præsertim castitatem se fuisse adeptos testantur: adduntque mul
tos se nouisse Venetijs, Ferrariæ, Luca, alijsque ciuitatibus atque oppidis, quibus
cum Margaritæ & Gentilis suffragium flagitassent, munera à Deo mirabilia acci
derint.

Scribit Monuetulus, vir doctissimus ac grauissimus, iuratusque in hac quæstione
testis, cum nocte quadam acriter à dæmone illius oppugnaretur castitas, se protin
nus è lecto surgentem, ad Dei que opem confugientem, fuisse libertatum: postridie
que manè, cum ad Gentilem adisset, illam, vniuersam oppugnationem narrasse, af
firmasseque, precatam se fuisse Deum, vt illi victoriam præberet. Sæpius itè, cum

28. Ianua:
Gentilis
parentes &
Patria.

Ianuarij
scilicet 27.

Multis affi
citur à ma
rito iniu
rijs.

Plurimos
egros pre
cibus sanat

Hic librū
necdum vi
dimus.